

СЕКЦІЯ ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАРКЕТИНГУ

УДК 336

*М.Б. Чижевська, к.е.н., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
В.В. Венгер, д.е.н., с.н.с.,
Н.І. Романовська, к.е.н., доцент
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», м. Київ*

КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Банківська система по праву називається кровоносною системою економіки, однією з головних функцій якої є забезпечення функціонування та розвиток економіки шляхом надання банківських кредитів.

24 лютого 2022 року відбувся відкритий воєнний напад російської федерації на Україну. Того ж дня на всій території України був запроваджений воєнний стан – особливий правовий режим, що вводиться в країні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності, її територіальній цілісності [1].

Розгубленість і паніка вплинула на поведінку економічних суб'єктів, на всі сфери діяльності фінансового сектору країни, зокрема й на кредитування. Якщо в перші дні війни населення активізувало використання доступних кредитних ліній, то у березні портфель кредитів фізичним особам почав скорочуватися.

Розуміючи необхідність злагодженої і безперебійної роботи банківської системи, Національний банк України запровадив антикризові рішення, що ґрунтуються на трьох ключових принципах [2]:

- захист інтересів клієнтів банків, перш за все вкладників. Вони мають зберігати доступ до власних та кредитних коштів, платежів і переказів;

- підтримання діяльності банків та їх ліквідності. Негативний тимчасовий вплив бойових дій на показники діяльності банків не має призводити до визнання найбільш постраждалих з них неплатоспроможними. Такі фінансові установи за потреби матимуть час на відновлення фінансової стійкості після припинення воєнного стану;

- чесне відображення реального фінансового стану банків. Якими б не були збитки за результатами війни, їх не можна приховувати шляхом «прикрашання» звітності. Дуже важливо бачити справжню картину. Без цього складно буде впровадити ефективний план оздоровлення банківської системи після завершення війни.

Не дивлячись на проблеми, банки готові продовжувати кредитування критично значущих в умовах воєнного стану секторів та підприємств: АПК, харчопром, виробництво товарів першої необхідності, медичних товарів тощо. Зрозуміло, що у складних воєнних умовах нове кредитування

переважно здійснюватиметься із підтримкою державних програм. Національний банк активно долучився до ініціативи розширення державних програм підтримки, зокрема «Доступні кредити 5-7-9» та портфельних гарантій через «Експортне кредитне агентство» [3]. Водночас від 24 лютого НБУ здійснив низку важливих кроків для як для спрощення умов роботи банків в умовах повномасштабної війни, так і для подальшої підтримки їхньої спроможності кредитувати, зокрема:

1) Банкам було запропоноване бланкове рефінансування для підтримки ліквідності та компенсації можливих відпливів коштів населення.

2) Внесено зміни до законодавства, що унеможлиблюють застосування заходів впливу за порушення банками нормативів, зокрема, достатності капіталу та ліквідності. Тим самим забезпечено спроможність банків кредитувати навіть якщо вони зазнаватимуть збитків.

3) Банкам дозволено:

- реалізувати «кредитні канікули» та не враховувати прострочку за кредитами при оцінці кредитного ризику;

- здійснювати реструктуризації кредитів, несвоєчасне обслуговування яких пов'язане із фінансовими труднощами боржників, без визнання дефолту за такими кредитами, якщо потреба у реструктуризації пов'язана із російською агресією;

- оцінювати кредитний ризик за банками-контрагентами (резидентами) без врахування дотримання ними економічних нормативів, встановлених НБУ.

4) Призупинено на період воєнного стану та 30 днів після його скасування вимоги щодо регулярної переоцінки та перевірки наявності та стану застави.

5) Кредитний ризик за державними цінними паперами в іноземній валюті зафіксовано згідно з рейтингом на 24 лютого, на рік відкладено підвищення ваг ризику за державними цінними паперами в іноземній валюті.

6) Тимчасово послаблено вимоги до управління проблемними активами, зокрема відтерміновано актуалізацію банками відповідних стратегій, цільовий рівень непрацюючих активів та формат роботи із ними має відповідати поточним умовам.

Всі ці заходи допоможуть не відволікати ресурси банків від основного завдання – кредитної підтримки економіки.

Література

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text>

2. Банки запровадили кредитні канікули на час воєнного стану: детальні умови URL: <https://novy.tv/ua/news/2022/04/05/verhovna-rada-zaprovadyla-voennyj-stan-v-ukrayini-shho-cze-oznachaye/>

3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>